

В Україні, як і в усьому світі, зростає захворюваність на рак. На Львівщині зареєстровано 64 644 осіб із злоякісними пухлинами. Протягом 2016 року в області взято на облік 8013 нових онкологічних хворих, що на 0,5% більше, ніж попереднього року. Особливо важливим є раннє виявлення хвороби та якісне лікування. А воно дуже дороге і часто непосильне для багатьох родин.

У цій ситуації наприкінці минулого року у деяких ЗМІ розгорівся скандал. Йшлося нібито про плани МОЗ відмовитися від державної підтримки лікування хворих на рак в обмін на його профілактику. Такі повідомлення шокували українців. Згодом у міністерстві спростували закиди та пояснили: припинення державної програми «Онкологія» не є катастрофою, а фінансування на ліки у 2017 році навіть зросте.

Про реальний стан справ у галузі, політику нинішнього Міністерства охорони здоров'я, тенденції у лікуванні онкології – у розмові кореспондента ІА ZIK з багаторічним керівником Львівського державного онкологічного лікувально-діагностичного центру, практикуючим хірургом, а тепер ще й депутатом Львівської облради Ігорем Ковальчуком.

«Видається, ніби МОЗу на сьогодні немає»

– Пане Ігоре, як вплинуло на лікування раку припинення державної програми «Онкологія» та зміна підходів держави до фінансування галузі?

– Важко сказати, як це вплинуло. У рамках державної програми «Онкологія» була запланована певна сума грошей саме на онкопрепарати для хворих, а вони є найдорожчими серед інших у всьому світі. Значну частину препаратів ми не отримали ще за 2015 рік. У 2016 році ми практично нічого не отримали від цієї програми. Тому є масові звернення хворих. Препарати настільки дорогі, що людина із середніми статками, якщо їй

потрібно серйозне хімотерапевтичне лікування – не в змозі його оплатити. Виходимо із наявності того, що є. Є програми, де співпрацюємо із провідними світовими клініками. За рахунок цього отримуємо найсучасніші медикаменти, якими може скористатися частина хворих. Загалом у такий спосіб отримуємо ліків на близько 30 млн грн.

– Це грантова допомога?

– У наукових дослідженнях співпрацюємо з провідними клініками світу, які нам по тій чи іншій локалізації надають найсучасніші засоби лікування. А більшість хворих купують препарати за свої кошти. Вони дуже дорогі, і частина населення не може їх придбати. Тоді призначаємо інші методи лікування – променеву терапію, гормонотерапію.

У межах програми «Онкологія» на Львівську область у 2016 році було передбачено близько 18 млн грн. У той час для нормального повноцінного лікування пацієнтів у рік тільки на хімотерапевтичні препарати потрібно на нашу область у межах 250 млн грн. А нам виділяють 18 млн грн. Зрозуміло, що це недопрацювання профільного міністерства. Мені видається, ніби його на сьогодні немає.

– У МОЗі заявляють, що фінансування на закупівлю препаратів для лікування раку у 2017 році навіть зросло, порівняно із попереднім роком? Чи відчуваєте це на практиці?

– Коли це чую, пхаю голову під стіл і просто дивуюся цим людям. На превеликий жаль, на сьогодні у міністерстві сидять непрофесіонали – люди далекі від медицини. Тому немає цієї програми, є голослівні заяви. А населення це слухає, звертається до нас.

Для прикладу, минулого тижня ми отримали від міністерства інформацію про наявність залишків певних препаратів. Відправили запит – отримали сьогодні відповідь, що таких ліків немає. А пацієнти поінформовані... Вони (посадовці МОЗ, – ЗІК) навіть не знають, що є у них.

І раніше кошти постійно треба було відвойовувати. Про усі проблеми говорилося на з'їзді онкологів у 2016 році, а віз і нині там. Є тільки голослівні заяви. Якщо людина сказала,

вона має відповідати за свої слова. На 2017 рік програми «Онкологія» немає зовсім. Наш міністр вважає, що настільки буде потужна профілактика, що онкозахворювання зникнуть в Україні. Якщо так станеться, виконувачу обов'язків міністра поставлять золотий пам'ятник.

– Але ж замість цієї програми є окрема строка у бюджеті «на заходи боротьби з онкологічними захворюваннями у державі»?

– Строка є. Але жодних заходів щодо цього не було. Я – головний онколог області. При попередніх міністрах, які очолювали МОЗ, нас викликали до Києва, де ми сідали і розмовляли. На нинішній день це усе скасовано – ніхто з ніким не спілкується, ніхто нічого не знає. Йдуть голослівні заяви на телебаченні, у пресі. А на ділі нічого немає. Жодного препарату за 2016 рік на сьогодні ми не отримали.

«У Тодурова були на 100% справедливі закиди»

– На цьому ґрунті був публічний конфлікт МОЗу та кардіохірурга, керівника Інституту серця Бориса Тодурова. На чиєму боці ви були? Чи справедливі закиди пана Тодурова?

– Це були на 100% справедливі закиди. Навіть був лист на підтримку, який я підписав. Не може так міністерство працювати. Це стосується не тільки онкології, а й усіх галузей медицини.

Якщо ви бачили, на телебаченні показували про зустріч комітету Верховної Ради з питань охорони здоров'я з виконувачем обов'язків міністра та двома її заступниками. Тоді керівник міністерства пішла із засідання, не відповівши на усі запитання...

– Як ви оцінюєте ініціативу про те, що лікування раку мало би дофінансовуватися з місцевих бюджетів? Чи потягнуть це місцеві бюджети? Чи виділяються такі кошти зараз?

– Такої суми, яка необхідна лише на фінансування хіміотерапевтичних препаратів, жодна область не потягне.

Ви багато чуєте, що відбувається реформування медичної галузі. Я не сумніваюся, що найближчим часом це скасують. На сесії Львівської обласної ради було звернення щодо призупинення реорганізації, яку пропонує міністерство. Йдеться про утворення госпітальних округів. Щоб робити такі речі, має бути необхідне фінансування. А на сьогодні немає чим виплатити заробітні плати людям. Щоб робити таку реорганізацію, яку пропонує МОЗ в особі в.о. міністра – потрібно на медицину виділяти щонайменше 7-8% від ВВП, а не 2,7%, як зараз. У лікарнях першого, другого рівня має бути медичне обладнання, а його практично немає. У нас єдиний онкоцентр (в області, – ZIK), що має найсучасніше обладнання за рахунок Світового банку, Європейського банку. Інші лікарні такої можливості не мають.

«Це неправда, що за все в онкоцентрі треба платити»

– На Львівщині на базі вашого центру реалізовується програма онкопrevenції – ранньої діагностики патології шийки матки та грудей у жінок, що фінансується Світовим банком. Що вже втілено у рамках цієї програми?

– Найбільш приємно, що у рамках програми з Світовим банком вже здійснюється постачання обладнання. Вже готове приміщення для МРТ, привезли магнітно-резонансний апарат – наступного тижня почнеться його встановлення. Отримали сучасні мікроскопи. До кінця місяця очікуємо надсучасні ультразвукові апарати, мамографи. Вони будуть встановлені не лише в онкоцентрі, а й на периферії – у районах. Усе – задля раннього виявлення хвороби.

Зараз відносно добре виявляються згадані патології на ранніх стадіях. Онкологію грудної залози у близько 70% жінок виявляємо на ранніх стадіях. Наші фахівці їдуть до людей у райони. За кожним закріплені відповідні території. Тому у нас одні із найкращих показників щодо раннього виявлення. За рахунок програми онкопrevenції цілеспрямовано працюємо у цьому напрямку. Буде обмін інформації з районами – від ФАПу і до нашого онкоцентру. Намагаємося охопити профілактичними оглядами усе жіноче населення області.

– Яка загальна вартість обладнання, яке отримали чи очікуєте найближчим часом?

– Львівщина «виграла транш» 10 млн дол. від Світового банку. Частина обладнання уже надійшла. Решту із запланованого буде доставлено до кінця 2017 року. Є підготовлені фахівці, приміщення. Медичні працівники проходять навчання, у тому числі за кордоном.

– Пане Ігоре, у суспільстві переважає думка про те, що потрапляючи на лікування, зокрема, і в онкоцентр, за все потрібно платити з власної кишені. Як можете це прокоментувати?

– У кожному відділенні онкоцентру висять спеціальні інформаційні таблички про наявність тих чи інших медикаментів. Це неправда, що за все треба платити. На кошти, що нам виділяються з бюджету, ми закупаємо частину медикаментів. Найнеобхідніше у центрі є завжди. Те, чого немає, дійсно, хворі купують за свої кошти. Бо немає достатнього бюджетного фінансування. Близько 80% нашого бюджету йде на сплату комунальних послуг та заробітну плату, яка є все одно є недостататньою.

– На сайті вашого медзакладу є оприлюднений список ліків, які є наявні. Вони справді є і надаються пацієнтам безкоштовно?

– Так, справді. І хіміотерапевтичні у тому числі. Кожен пацієнт, який приходить, ознайомлюється з тим, що можна отримати.

«Люди перестали боятися вул. Броньової»

– Які тенденції із захворюваністю на рак ви б відзначили? Чи є зрушення у плані раннього виявлення хвороби?

– Я давно працюю в онкології. Якщо узагальнити, то, напевно, онкологія зробила найбільший крок уперед, порівняно із усіма іншими захворюваннями. Якщо років 20-30

назад були локалізації раку, де хворі 100% помирали, то на сьогодні у близько 70% хворих ми виявляємо хворобу на ранніх стадіях. Відповідно – смертність значно зменшилася. Кожного року через наш центр проходить близько 20 тис. пацієнтів. На обліку стоїть близько 65 тис. мешканців Львівської області, які пройшли у нас лікування і живуть. Це ті, що прийшли вчасно, їм вчасно була надана допомога. Захворюваність на онкологію зростає у всьому світі і в нас, зокрема, – кожного року на 3-4%. Основне – раннє виявлення. Техніка, яка є в онкоцентрі, дає можливість виявляти у жінок пухлину грудної залози величиною у сірникову голівку. У таких випадках жінка після операції за кілька днів іде додому і забуває, що вона була в онкоцентрі. А є інші випадки. Я щойно перед розмовою з вами оглядав молоду жінку 30 років, яка ще годує дитину грудьми, а пухлина вже на половину грудної залози. І це вже у неї протягом шести місяців. Тут вже не треба і мамографію робити – усе видно візуально. А вона тільки сьогодні прийшла...

– Щодо лікування яких видів раку медикам вдалося досягнути суттєвого результату?

– Практично по усіх локалізаціях, завдячуючи потужним хімотерапевтичним препаратам, сучасній променевій терапії тощо. Якщо у минулому смертність від раку яєчників у жінок становила майже 100%, то сьогодні це одиниці. Це завдяки сучасному лікуванню.

– Те, що більше людей зараз звертаються на ранніх стадіях, говорить про те, що люди стали більш свідомими, чи спрацьовує профілактична робота?

– Усе в комплексі. Завдяки і вам, журналістам, виступам на телебаченні, радіо. Завдяки тому, що виїжджають наші бригади спеціалістів у райони, оглядають людей на місці. Працюємо з медиками. Вони проходять стажування на нашій базі. Тому є позитивний результат.

– Зараз дуже багато інформації про те, що рак шийки матки у жінок викликає вірус папіломи людини. Приватні медичні центри заробляють чималі гроші на противірусному лікуванні, вакцинації. Чи наявність ВПЛ автоматично означає, що жінка у подальшому захворіє на рак? Що радять фахівці онкоцентру жінкам, у яких виявлено цей вірус?

– Ці жінки приходять до нас і проходять лікування. Щодо профілактики: цього року уперше у рамках програми онкопревенції закуплено вакцини проти раку на суму понад 3

млн грн. Але вакцинацію потрібно робити 12-13-річним дівчаткам ще у школі – до початку статевого життя. Результати будуть через 15-20 років.

Раніше таке щеплення можна було зробити тільки у приватних структурах, зараз офіційно це буде у державному медзакладі.

– Рак – страшний діагноз, який дуже часто важко усвідомити і сприйняти людині, якої він стосується. Чи є якісь особливості, як лікарі повідомляють про нього пацієнтам? Чи у всіх випадках це треба робити? Зрештою, як це – повідомити людині, що вона невдовзі помре?

– У розвинутих країнах людині відразу ставлять і повідомляють діагноз. Ми ще не готові до цього. Частина хворих знає, цікавиться. У більшості випадків родичі просять, щоби не казати людині. Ми виконуємо їх побажання. Але не такий страшний цей діагноз.

Раніше наша вулиця називалася «Броньова». Її боялися, як чорт ладану. Я ініціював зміну її назви на «вул. Гашека». Від цього у багатьох змінилося ставлення.

В онкоцентрі є нормальні європейські умови. Хворі, які пройшли у нас лікування раку, згодом приходять сюди навіть з головним болем та нежиттю. І це тішить – люди перестали боятися «Броньової». Дуже багато хворих з доброякісними утвореннями хочуть тут лікуватися. Ставлення людей за останні 20 років змінилося на краще. У нас оперуються усі види патології раку.

Рак не такий вже й страшний. На сьогодні він виліковний. Звичайно, є різниця, чи людина прийде на I-й стадії хвороби, чи на III-IV. Людину, яка звернулася з раком I стадії, ми прооперували, за кілька днів вона пішла додому і забула, що у нас була, хоча ми її спостерігаємо уже протягом усього життя. Людям, які приходять із III-IV стадіями, потрібне потужне лікування, що вимагає великих фінансових затрат. Там іде цілий комплекс – оперативне лікування, хіміотерапія, променева терапія, гормонотерапія. Такий пацієнт, у кращому випадку, близько півроку лікується у нашому центрі.

«До депутатства мене змусила громада»

– Пане Ігоре, попри вашу зайнятість як медика, ви – депутат Львівської облради. Навіщо вам депутатство?

– Відколи став депутатом, з'явилося більше роботи у депутатстві, ніж тут (в онкоцентрі, – ZIK). Доводиться поєднувати, що досить важко. Мене змусила громада. Я сам із Бродівщини. Як хірург прооперував багатьох пацієнтів із Бродівського району. Люди приходили і казали, що хочуть бачити мене депутатом. Це тривало кілька скликань. Останнього разу я наважився. Мене обрали. Мабуть, не буває такого дня, щоби я не прийняв п'ятох-шістьох людей зі свого району, щоби їх не прооперував у разі потреби. В мене вірять, мене люблять. Я відкритий удень і вночі. Працюю на цей район, де народився, на цю землю. Тому таке ставлення.

– Окрім вас, в обласній раді є ще низка депутатів-медиків. Був прецедент, коли депутата, завідувача опіковим відділенням 8-ї клінічної лікарні Львова Василя Савчина затримали на хабарі. Як сприймаєте цей випадок? Це боротьба з корупцією у медицині чи провокація?

– Щоб боротися з корупцією у медицині, треба надати нормальні умови лікарям. Яка боротьба з корупцією, коли лікар отримує мінімум?! Коли він 10 років вчився в університеті і отримує 1,5-2 тис. грн, а у нього двоє діток вдома. Це ж несерйозно.

Зараз із підвищенням зарплати молодший медперсонал отримує 3,2 тис. грн, а молодий лікар, який тільки починає працювати, отримує стільки ж. Хіба це справедливо?

Щодо пана Савчина – це явна провокація. Таких є маса в медицині на сьогоднішній день. Це явні замовні провокації.

Розмовляла Наталія Шутка,

[IA ZIK](#)